

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 15.

Lýsingarprisur fyri petittreglur: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest avsiðtúr í prísinum.

Tírsdag hin 12. apríl 1932.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Ingvard Joensens og Mikkel Henriksens

„Ísvirkisbaadene“

Nr. 2.

Man faar uvilkaarlig en flov Smag i Munden, naar man ser d'Herr J. J. og M. H. træde frem paa Arenaen, som om de var »Mand for sin Hæde«; thi, ak desværre, falder Menigmands Mening ikke sammen med d'Herrers i saa Henseende, i hvert Fald ikke hvad angaar Følelseskabet i Compagniet.

Skønt d'Herrers sidste Opsats i »Føroyatíðindi« i sig selv er en Dokumentation af deres Uvederhæftighed — og nærmest Skamløshed, vil jeg dog ikke undlade at gøre yderligere et Par Bemærkninger til d'Herrers Angreb.

En bevidst Usandhed som den med Olien eller en i højeste Grad utilgivelig dristig Foregiveness af at have opfattet en Samtale eller Fremstilling saaledes, som det passer en, for at kunne udgyde en perfid Ondskabsfuldhed, er ikke tillidsvækkende; og d'Herr J. og H. kan af gode Grunde allermindest benytte sig af denne Fremgangsmaade i Haab om at blive troet eller taget alvorligt.

Joensen og Henriksens kan altsaa ikke bortforklare den af mig i mit sidste Gensvar til dem berørte Kendsgerning, at de sammen med mig kalkulerede deres Baads Rentabilitet med en Pris af 24 a 25 Øre pr. kg for Torskens Vedkommende.

Vedrørende de af dem nævnte formidable Fiskepriser er at sige, at jeg kan huske, at d'Herr. en Gang forsøgte at samle de andre Baadejere til en Aktion mod Isvirk for at kræve nogenlunde disse Priser garanterede, hvilket Isvirk selvfølgelig ikke paa nogen Maade kunde eller vilde gaa med til. Man var, som alle kan forstaa, kun i Stand til at give en skønmæssig Udtalelse i Henhold til den foreliggende Markedsstatistik og Beretning fra saavel England som Tyskland.

Jeg har aldrig udtalt noget vedrørende Markedspriser uden at holde mig til statistiske Kilder.

D'Herr behøver kun at tage et tysk, engelsk eller andet Fiskeriblad for at konstatere Markedernes Svingning fra meget lave Priser til Priser, der ligger langt over selv de af dem nævnte formidable Priser.

Det var for at undgå denne Svingning, at man i Henhold til de Erfaringer, som f. Eks. A/S. Kühlfish havde gjort med den Ottesenske Methode, oprettede

et Ottesens Fryseanlæg paa Tveraa.

At Verdenskrisens ubarmhertig haarde Sværd ramte os ved Tysklands saa godt som totale Sammenbrud, samtidig som de tyske Trawlerejere gav os et knusende Slag, da de boycottede os ved Overtagelsen af A/S. Kühlfish, som opbevarede vor Fisk og repræsenterede os paa det tyske frossen Fisks Marked, synes d'Herr med Vaabenbrødre med Vilje ikke at forstaa.

For alle dem, der har været Vidne til d'Herrers Engagering af min Arbejdsevne for dem, maa deres Paastand om, at det har været mig, der skal have rendt dem paa Døren, nærmest lyde komisk.

Desværre kan d'Herr ikke ændre den Kendsgerning, at de af deres M/K. »Ossur Havgrimsen« hjembragte Kuller var alt andet end prima behandlet. Men dette kan maaske undskyldes med mangelfuld Kendskab til Behandling af Ferskfisk.

D'Herr kan være forvisset om, at jeg forstaa en Kontrakt. Men det maa beklages, at de har Evnen til at tillægge samme noget, hvorom der ikke slaar et eneste Ord eller mindste Hentydning, tværtimod. Det slaas altsaa fast, at d'Herrers Paastand om Olien savner enhver Hjemmel.

D'Herr maa indrømme Rigthigheden af, at de ikke ved egen Hjælp kunde erholde Snurrevaadsgrejerne, som de i deres første »Redegørelse« paastod at kunne forskaffe sig fra England. At de nu prøver paa at give Isvirkis Anseelse i Udlandet Skyldes derfor, lyder lidt anstrengt, særlig naar man ihukommer det Faktum, at d'Herr lige fra først af har maaltet ty til Isvirk, hvad enten det drejede sig om Afhentning af Baaden, Tilvejebringelse af Fiskeredskaaber eller Udrustning til de faa Fisketure, de forsøgte sig paa. Apropos Isvirkis Anseelse. Paa det Tidspunkt, der er Talen om, var Isvirkis Papirer i hvert Fald gode nok til at anskaffe Snurrevaadsgrejerne, d'Herr forspildte for sig.

Vedrørende d'Herrers Paastand om, at de er blevet debiteret »for en Del Redskaber, som de aldrig har faaet«, skal bemærkes, at denne Paastand er, som det meste af, hvad de siger, en bevidst Urigtighed, hvilket Fakturaerne paa Redskaberne, der — saa vidt jeg husker — ankom i de respektive Herrers eget Navn, kan dokumentere.

Hvorvidt d'Herr har indgivet Regning for omtalte Tur

til Thorshavn for at afhente undertegnede og Revisor Palsten, kan jeg ikke huske. Men saafremt denne Regning er indgivet, er den ogsaa utvivlsomt bogført. Men paa den anden Side forekommer det mig ikke at være mere end rimeligt, om d'Herr som en lille Paaskønnelse for de store Udlæg og Arbejde, der vederlagsfrit er gjort for dem af undertegnede, i Lighed med, hvad der har været Tilfælde for de andre Baadejeres Vedkommende, undlod at stille noget Krav om Godtgørelse for Turen, særlig da de ikke forliste noget ved den ud over Olieforbruget.

Det er rigtigt, at Dams Anstrengelser i Isvirkissagen var ment som »Brødpolitik« for d'Herr, Fiskerne og Arbejderne, men ikke for undertegnede, der de første Aar arbejdede vederlagsfrit med kun Godtgørelse af direkte Udlæg og Tab. Min lønmed Stilling i Isvirk, hvortil ikke jeg selv, men Selskabets Generalforsamling ansatte mig, var kun foreløbig, indtil Selskabet havde faaet en kvalificeret merkanth Direktør. Rigthigheden heraf kan d'Herr faa bekræftet af min Permissionsskrivelse til Skole-direktionen, hvori jeg meddelte, at det er min Hensigt at genoptage Skolearbejdet.

Desværre formede Forholdene sig anderledes end ventet, saa det gode Formaal, man havde sat sig med Isvirkissagen, ikke opnaaedes. Det er en fattig Trøst, men lige fuldt en Kendsgerning, at ældre, større og mere fremtidsorienterede end Isvirk har maaltet bukke under i det Ragnarok, der nu raser over Verden. Men man bør alligevel ikke give tabt. Andelstanken er — trods Andelsselskabet Isvirkis storslaaede, men af Tidernes Ugunst nedslaaede Forsøg — Fremtidsloset for den færske Arbejder og Fisker, der som Helhed forhaabentlig Evner at udvide en større Energi og Soliditet, end hvad der har været Tilfælde for d'Herrers Vedkommende.

P. M. Dam.

Det store Rødspætte-Fremstød i April.

I Løbet af April Maaned vil der i de danske Farvande blive udplantet 103,500 kg Rødspætter til Førgelse og Foryngelse af Fiskebestanden.

Man har forespurgt i Fiskeridirektoratet hvorledes Udplantningen vil blive fordelt, og det oplyses, at der Syd for Kalundborg og i Isefjorden udsættes 9000 kg. I Oresund udsættes

5000 kg. i Sejro Bugt 2500 kg. vest for Samsø og i Aarhus Bugten 12,500 kg. nord for Fyn 16,000 kg. i Lillebælt og syd for Fyn 2300 kg. syd for Marstal 2000 kg. i Storebælt og Langelandsbæltet 24,500 kg. og i Smaalandsfarvandet 9000 kg. Udsættelsen vil ske ved Hjælp af Kvaser og Fiskekontrollertøjer.

Seyðaskrubb.

Sum kunnugt, kom tað mongum Føroyingum dátt við, tá ið eitt blað í fjór vetur segði lesarum frá, at keyparar av føroyskum seyðaskinum vildu verða við, at tey høvdu skrubb-súr.

Stjórnin í »Føroya búnaðarfelag« tók sær av hesum máli við tað sama, og hevur latið kannað um tað, ið framsett er um, at føroyskur seyður hevur skrubb, hevur nakað uppá seg, eins og málið hevur ligið frammí á tingið av stórnarinnar ávum.

So vítt ein kann vita, so hevur hetta mál enn ikki verið kannað til fullnær. Men tað seinasta, ið hent er, vil eisini verða ment at loypa kvokk í hetta týðningarmál.

Antíð lýsir nú um, at funnið er, at ein seyður í Kollafirði er heilt illa viðlíkin av skrubb, og djórakleknin C. J. Beck hevur skrivað soljóðandi ávaring um hesa óndu sjúku:

Skrubb er ein húðsjúka, ið kemur fyrri bæði hjá menniskjum og djórum. Hon er kend síðan elstu tíðir og ársakast av fleiri ymiskum máttaslogum, sum liva í ella uppi á húðini. Sjúkan norist best, hvar ænsurin fyrri reinligheit er minstur og húð-róktin tí ringast. Einkult slog av skrubbí kunnu smitta av djórum uppá menniskjað og óvugt, eins og djór av ymiskum slogum við hvørt kunnu smitta sínámillum, men hetta er ikki vanligt. — Tað vanliga er, at tey ymisku máttaslogini halda seg til tað djórslagið — tað »vert«-slagið —, ið er teimum lagað.

Tað seyðaskrubbíð, ið við er rakt í Kollafirði, og sum á donskum heitur »øndartet Færskab«, er nógv útbreitt um heimin, t. d. í Onglandi, Týsklandi, Frankríki v. fl., meðan Danmark, Noreg, Svøríki og Ísland siga seg at vera frí. — Tað hildu Føroyar seg eisini vera! Hetta skrubbíð trívist einans væl uppi á seyði, hvar tað smittar heldur illa og vísir seg á tann hátt, at ullin loysnar — at byrja við eftir rygginum, men seinni eftir síðunum — ja, um allan kroppin. Eftirsum sjúkan veldur nógvan skriða, vil seyðurin verða argur at skrubbja og gnuggja sær, og ullin dettur av. Tað ymiskt nakna skinnið sæst nú við sárum, reyðum og gulum vágpírum og smáblorum og síðan aftur við dimmgulum

»feitum« skrudum. At endanum verður skinnið tjúkri og harðnar upp, holdini slakna so við og við, og ikki sjáldan doyrr seyðurin í raki.

Sum vituligt er, spillist ullin av hesari sjúku, og eisini verður minni at roya um várið. Hetta, í samanburði við at roðið spillist og seyðurin verður rak, ger, at tað peningaliga tapið, ið eigarin hevur av seyðaskrubbí — teimum londum, hvar sjúkan gongur illa — er ómetuliga stórt. Hvaðan sjúkan er komin til Føroyar, og hvussu víða hon gongur um landið okkara, er ómøguligt at gita, líka lítið, hvussu stóran lut hon eigur í tí »Faarefnat«, sum nakað væl herfyri varð nevnt í blóðunum og sum hevur gjørt, at skinnini eru dottin niður í prís, men minnst meg rætt, framgækk tað úr sakini, at »Faarefnat« eisini finnist t. d. á donskum og íslenskum roðum.

Tað verða nú rannsóknir settar í gongd har, sum sjúkan fyrst sást og síðan so víða, sum tað kemur at torva.

Viðgerðin er tann, at seyðurin verður vaskaður í máttadrepandi baðievnium, og vantandi er, at henda sjúkan kemur at geva tann stoytin, ið restar í, at vit fáa lógbøð um tvingað seyðavask í Føroyum. Við ídni kann sjúkan kovast, og so hevði hon tó avrikað nakað gott.

Djórakleknin úttalaði í gjár í samroðu við okkum: At skrubbíð hevur fyrr herjað ræðuliga illa bæði í Noreg og í Íslandi. T. d. sigist tað at standa ógvuliga illa til í Søndre Bergenhus Amt. Fyri at reinsa henda seyð var brúkt fyrri 132,000 kr. bert til tjórslápu umframt kostnaðin við arbeiði og øðrum. Alt til onga nyttu. Ikki fyrr enn ein óðalsbóndasonur frá Fyndis Præstegjeld, O. T. Myglistad — ið ikki var djórakleknin men bert hevði verið á búnaðarskúla — saman við djóraklekninum Schau tóku sær fyrri at bjarga tí norska seyðahaldinum frá skrubbunum, kom kvokkur í hetta arbeiði. Besta tilfarið móti skrubbunum tykist at vera tubbakslagur blandaður 1/2 kg við 10 l vatni. Aftaná 32 ára ársesið og ið ið arbeiðið eydnaðist tað at rudda sjúkuna heilt út.

Úr Íslandi frættist seinni, at henda sjúka hevði herja har meiri enn í hundráð ár, og teir fingi ikki bilbugt við hana fyrr enn teir drupu allan seyð — og fingi sær nýtt seyðslag. So var frítt í 5 ár. Men tað vísti seg aftur seinni, at sjúkan var afturkomin til landið við innfluttum seyði, og hon herjaði illa. Í 1903 jattaði Altingið 170,000 kr. til fyrirbygjan av seyðaskrubbí, samíða sum Myglistad var boðsendur at koma til Íslands fyrri at hava umsjón við arbeiðinum móti